

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Strategiile inteligente de consolidare a politicii bugetare – miza identificării motoarelor de creștere economică pentru Europa: cum poate fi fructificat pe deplin potențialul forței de muncă al economiilor noastre în contextul unor ajustări bugetare obligatorii?” (aviz exploratoriu)

(2011/C 248/02)

Raportor: dl Gérard DANTIN

La 15 noiembrie 2010, dl Peter GYÖRKÖS, reprezentant permanent al Republicii Ungaria pe lângă Uniunea Europeană, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în numele viitoarei Președinții ungare, să elaboreze un aviz exploratoriu pe tema

„Strategiile inteligente de consolidare a politicii bugetare – miza identificării motoarelor de creștere economică pentru Europa: cum poate fi fructificat pe deplin potențialul forței de muncă al economiilor noastre în contextul unor ajustări bugetare obligatorii?”

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției ungare).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 mai 2011.

În cea de-a 472.-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 iunie 2011 (ședința din 15 iunie 2011), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 164 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Criza economică și financiară, declanșată în cursul anului 2007 și agravată în 2008, a avut consecințe majore asupra finanțelor publice ale țărilor europene, agravându-le mai ales situația bugetară.

1.2 Necesitatea actuală de a degreva bugetele publice de costurile ce rezultă în ansamblu din diversele planuri de redresare economică și de sprijinire a băncilor – așa cum a fost cazul în anumite state membre – și din slaba creștere, insuficient luată în considerare în politicile economice dinaintea crizei, impune multor state membre să-și reducă cheltuielile publice. Această opțiune riscă să ducă la o dezangajare a statelor și să micșoreze componenta redistributivă din sistemele bazate pe solidaritate colectivă, atât în ceea ce privește protecția socială, cât și serviciile publice.

1.3 În afară de costurile sociale importante pe care le generează, această modalitate de a reveni rapid la echilibru bugetar riscă să ducă la o creștere anemică pentru o bună perioadă de timp, mai ales din cauza pieței apatice, care va adânci deficitul bugetar. Acestea, la rândul lor, vor determina scăderea cererii, ceea ce va duce la „efectul bulgărelui de zăpadă”, un fel de spirală vicioasă în care economia europeană s-ar putea îngloba la nesfârșit.

1.3.1 Această spirală trebuie să fie întreruptă printr-o politică bugetară *inteligentă*.

1.4 *Inteligența* consolidării bugetare constă într-un echilibru *inteligent* între cheltuieli și venituri, ca și între ofertă și cerere. Ca atare, creșterea durabilă trebuie să reprezinte principalul obiectiv al politicii economice și al tuturor celorlalte politici.

1.4.1 Creșterea durabilă trebuie așadar să constituie unul dintre obiectivele prioritare ale UE.

1.5 În acest scop, se recomandă în special:

1.5.1 introducerea unor reglementări mai ambițioase și complete ale piețelor financiare, pentru a îngădi speculația. În caz contrar, aceasta din urmă ar anula toate eforturile depuse în vederea unei *consolidări bugetare inteligente*.

1.5.2 implementarea unei politici bugetare în serviciul creșterii:

— prin instituirea unui împrumut european destinat finanțării proiectelor de infrastructură, prin mobilizarea instrumentului economisirii;

— prin crearea de euro-obligațiuni care să contribuie mai ales la reducerea costurilor de refinanțare a acelor state din zona euro care se află în dificultate;

— prin fructificarea la maximum a flexibilității în ceea ce privește perioada de timp a consolidării bugetare, dat fiind că o intervenție de tip „big bang” ar compromite perspectivele de creștere.

1.5.3 utilizarea politicii fiscale în vederea favorizării creșterii:

— prin întărirea coordonării între politicile fiscale ale statelor membre, în conformitate cu tratatele europene;

— prin îmbunătățirea cooperării în combaterea fraudei fiscale, utilizând în mod optim Eurofisc;

— prin deplasarea presiunii fiscale, identificând noi surse de venituri, precum taxarea tranzacțiilor financiare, a energiei, taxarea instituțiilor financiare, a emisiilor de CO₂ (prin reorganizarea pieței de comercializare a emisiilor).

1.5.4 instituirea unor taxe destinate internalizării costurilor externe generate de comportamentul sectorului financiar, în măsura în care contribuie la crearea unor condiții mai echitabile în procesul de dezvoltare și armonizare a pieței interne europene.

1.5.4.1 Cu încuviințarea Comitetului, Comisia Europeană preconizează elaborarea unei analize de impact, pentru a defini structura potențială și modalitățile de aplicare a acestor taxe. În orice caz, nu trebuie luată nicio decizie privind această taxă fără a se cunoaște rezultatele analizei.

1.5.5 conceperea în viitor a altui tip de creștere:

— prin implementarea Strategiei Europa 2020, care preconizează mai ales o creștere durabilă și favorabilă incluziunii, bazată pe întărirea coordonării politicilor economice și pe eliminarea principalelor obstacole în calea creșterii, inclusiv a celor care afectează funcționarea pieței interne;

— prin definirea și implementarea unei politici industriale ambițioase și eficiente, care să acorde prioritate sectoarelor cu înaltă valoare adăugată și sectoarelor tehnologiei de vârf și cu un înalt potențial de creștere, atât în industrie, cât și în servicii;

— prin elaborarea unui veritabil *Small Business Act* european;

— prin concentrarea acțiunilor asupra „triunghiului magic” al creșterii: *formare, cercetare, inovare*. În acest scop, este necesar:

— să se continue și să se intensifice investițiile în educație și cercetare-dezvoltare, în ciuda reducerilor bugetare, pentru a evita sărăcirea UE;

— să se vegheze ca acțiunile de formare și calificare să răspundă nevoilor pieței forței de muncă;

— să se adapteze legislația fiscală pentru a încuraja industria să investească mai mult în cercetare, dezvoltare și inovare;

— să se faciliteze activitatea și colaborarea cercetătorilor și inovatorilor pe întregul teritoriu al UE, acționând pentru realizarea cu succes a Spațiului european de cercetare;

— să se reducă sau chiar să se elimine numeroase obstacole: în ceea ce privește accesul IMM-urilor la finanțări, costurile drepturilor de proprietate intelectuală și încheierea foarte urgentă a unui acord privind instituirea brevetului european, printr-o cooperare consolidată;

— să se extindă clusterelor competitive de întreprinderi, înzestrându-le cu mai multe resurse și misiuni. În acest sens, raportul dintre cercetare și inovare poate fi îmbunătățit prin crearea unei rețele europene.

1.6 La punerea în aplicare a acestor politici, când acestea depind doar de decizia individuală a fiecărui stat membru, trebuie să se țină seama de variația mare între performanțele economice ale celor 27 de state membre. Ratele de creștere a PIB-ului, nivelurile și evoluția șomajului, nivelurile datoriei publice și sumele alocate cercetării și dezvoltării variază foarte mult, deși se pot distinge anumite tendințe.

2. Introducere

2.1 Președinția ungară a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu pe tema „Strategiile inteligente de consolidare a politicii bugetare: miza identificării motoarelor de creștere economică pentru Europa. Cum poate fi fructificat pe deplin potențialul forței de muncă al economiilor noastre în contextul unor ajustări bugetare obligatorii?”

2.2 Comitetul salută această inițiativă.

2.3 Într-adevăr, problematica supusă examinării CESE se înscrie în preocupările Comitetului și în activitatea efectuată de acesta de la începutul crizei financiare.

2.4 Acest aviz va permite actualizarea considerațiilor anterioare ale Comitetului pe această temă, care vor servi drept bază la elaborarea prezentei contribuții, ce prelungeste procesul de reflecție, pentru a răspunde sesizării⁽¹⁾.

2.5 În acest scop, după o scurtă analiză a cauzelor crizei, vor fi analizate consecințele acesteia, riscurile economice și sociale ale unei redresări bugetare *neinteligente* și vor fi propuse în cele din urmă măsuri de favorizare a dezvoltării creșterii durabile, singura cale de redresare a economiei europene.

⁽¹⁾ Cf. avizul CESE privind criza financiară și impactul său asupra economiei reale, JO C 255, 22.9.2010, p. 10, și avizul CESE pe tema „Redresarea economică: situația actuală și inițiative practice”, JO C 48, 15.2.2011, p. 57.

3. Criza și consecințele sale

3.1 Criza economică și financiară, declanșată în cursul anului 2007 și agravată în 2008, a avut consecințe majore asupra finanțelor publice ale țărilor europene. Pe de o parte, numeroase guverne au luat măsuri de salvare a sistemului financiar. Pe de altă parte, au fost luate măsuri bugetare semnificative, pentru a se limita pe cât posibil gravitatea recesiunii, prin intermediul planurilor de redresare. Acestea urmăreau completarea acțiunii stabilizatorilor automați, astfel încât să se evite prăbușirea activității economice, dar au și agravat situația bugetară în numeroase țări.

3.2 Deși cheltuielile publice masive din timpul crizei financiare au permis menținerea lichidității piețelor, necesitatea de a degreva în prezent bugetele de costurile induse de ajutoarele acordate băncilor – așa cum a fost cazul în anumite state membre – și de măsurile discreționare duce la situația în care creșterea șomajului și măsurile suplimentare de austeritate adoptate în mai multe țări reprezintă în ansamblu o amenințare pentru creșterea economică.

3.3 Această situație a determinat o creștere semnificativă a deficitului public în Uniunea Europeană, acesta trecând, conform datelor Eurostat, de la 2,3 % din PIB în 2008, la 7,5 % în 2010 în ansamblul UE și de la 2 % la 6,3 % în interiorul zonei euro. În același timp, proporția datoriei publice ar fi evoluat, de la 61,6 % din PIB în 2008, la 80 % în Uniunea Europeană și de la 69,4 % la 78,7 % în zona euro. Creșterea ar trebui să se ridice la 0,7 % în 2010, datele privind șomajul trebuind să înregistreze o evoluție de la 7,1 % în UE în 2007 la 9,1 % în 2009, cu o previziune de 10,3 % pentru sfârșitul anului 2010, adică aproape 25 de milioane de persoane, dintre care circa 8 milioane își vor fi pierdut locul de muncă din cauza crizei.

3.4 În plus, există riscul ca acțiunile desfășurate într-un număr de state membre și constând în principal în reducerea cheltuielilor publice, în vederea reechilibrării rapide a bugetului și a reducerii datoriei, să conducă la dezangajarea statelor în ceea ce privește redistribuirea prin sistemele colective de solidaritate. Cele mai mari temeri se referă așadar la deteriorarea sistemelor de protecție socială și a serviciilor publice, deși rolul acestora de stabilizatori automați și de factori eficienți de amortizare a crizei a fost unanim apreciat.

3.4.1 **Comitetul consideră că este esențială salvagardarea capitalului social european și a capitalului natural**, factori eminamente esențiali de consolidare a creșterii.

3.4.2 Ar fi dezastruos pentru credibilitatea UE (și a statelor membre) ca aceasta să ofere cetățenilor săi spectacolul unei Europe care dă dovadă de determinare atunci când – așa cum a fost cazul în anumite state membre – ia măsuri semnificative în favoarea sectorului financiar și bancar (care are o mare responsabilitate în criza actuală), dar care, pe de altă parte,

atunci când este vorba de a combate încetinirea creșterii, sporirea șomajului și accentuarea situațiilor de precaritate sau de a asigura solidaritatea prin sistemele de protecție socială și prin serviciile publice se dovedește inefficientă și îi penalizează pe cetățenii europeni, complet străini de „fabricarea” crizei economice și financiare. O astfel de situație nu poate decât să-i îndepărteze și mai mult pe cetățeni de UE.

3.5 Modalitatea de reechilibrare rapidă a bugetului constă în primul rând în reducerea cheltuielilor publice, dar ea riscă să determine, pe lângă costul social generat, o creștere anemică – mai ales datorită scăderii cererii – pentru o bună bucată de timp, însoțită de șomaj constant sau chiar în creștere și, prin urmare, de erodarea competitivității Europei la nivel global.

3.5.1 Constrângerile bugetare riscă să producă o contracție a cererii, ceea ce va determina o recesiune și noi deficite, ce ar putea împinge economia europeană într-o spirală descendentă fără sfârșit.

3.5.2 Această diminuare a cererii va fi cu atât mai puternică, cu cât se vor agrava în continuare inegalitățile (în Franța, de exemplu, salariul mediu al eșantionului persoanelor cele mai bine plătite, de 0,01 %, a crescut între 1998 și 2005 cu 51 %), iar puterea de cumpărare a familiilor va scădea automat, atât din cauza situației economice, cât și a scăderii importante a cotei salariilor în distribuția valorii adăugate. Într-adevăr, FMI a calculat în 2007 că cota din PIB reprezentată de salarii s-a redus în Europa de la 73 % în 1980 la 64 % în 2005.

4. Pentru o consolidare bugetară inteligentă

4.1 Întrebarea nu este atât de a ști dacă este necesară revenirea la echilibru bugetar, ci mai degrabă *cum trebuie procedat, cine trebuie să plătească și ce ritm trebuie urmat*, astfel încât să fie impulsionată creșterea.

4.1.1 *Inteligenta* consolidării bugetare constă într-un echilibru inteligent între cheltuieli și venituri, ca și între ofertă și cerere. Pentru aceasta, calea spre creștere, în cadrul unei politici expansioniste care să creeze un context favorabil pentru consum și investiții, reprezintă cheia ieșirii cu fruntea sus din criză.

4.1.2 Consolidarea bugetară rezultă și din exigențele politicii monetare, care trebuie gestionată astfel încât să-și atingă propriile obiective de stabilitate a prețurilor și de încredere în piețe, continuând totodată să creeze condiții de creștere economică.

4.2 O politică bugetară în serviciul creșterii

4.2.1 Europa s-a confruntat cu o creștere insuficientă cu mult înainte de criza actuală. Obiectivul urmărit, de creștere anuală cu 3 %, reprezentând chiar esența Strategiei de la Lisabona, nu a fost atins decât în două rânduri. În general, acest deficit de creștere nu a fost luat în considerare suficient în politicile economice și bugetare stabilite de guverne, fiind înlocuit de împrumuturi, atât publice, cât și private, atribuind în acest sens o mare responsabilitate sistemului financiar, de exemplu sub aspectul împrumuturilor imobiliare. **Ca atare, creșterea durabilă trebuie să constituie principalul obiectiv al politicii economice și al tuturor celorlalte politici. În acest context, consolidarea bugetară (ce include mai ales alocarea eficientă a resurselor financiare) ar putea permite identificarea mijloacelor necesare pentru refacerea echilibrului bugetelor publice pe termen mediu, fără a afecta obiectivul unei creșteri susținute.**

4.2.2 Criza financiară și slaba rezistență la șocuri a economiei UE dovedesc că este necesară reorientarea politicii economice. În opinia Comitetului, o combinație mai echilibrată a măsurilor macroeconomice, care să conjuge armonios aspectele centrate pe ofertă și politica economică orientată spre cerere, ar trebui să facă parte integrantă din strategia europeană. De aceea, într-o lume dominată de imperative financiare și care favorizează investițiile pe termen scurt, fiind – ca atare – supusă riscului de încetinire a progresului tehnic, trebuie evitată creșterea bazată în bună parte pe *bulele speculative* și trebuie să se revină la o creștere bazată pe consum și pe investiții, în special în sectoarele inovatoare ale economiei reale⁽²⁾, prin favorizarea modurilor de producție sărace în emisii de CO₂ și mai puțin consumatoare de resurse naturale.

4.2.3 Ar putea fi instituit un împrumut european care să finanțeze proiectele europene de infrastructură, acesta putând reprezenta un instrument esențial de atragere în sistem a sumelor economisite, disponibile în prezent dar neutilizate, în scopul sprijinirii economiei europene. Acest efort trebuie însoțit de o abordare coordonată a politicii industriale⁽³⁾ în favoarea competitivității, în conformitate cu orientările din Strategia Europa 2020⁽⁴⁾. Din acest punct de vedere, Comitetul salută declarația președintelui Comisiei, făcută în fața Parlamentului European la 14 decembrie 2010, prin care se *insistă* asupra prezentării de planuri de introducere a împrumuturilor obligate. Cu toate acestea, introducerea acestor împrumuturi nu trebuie să fie o alternativă sau o măsură de înlocuire a creării de euro-obligațiuni.

4.2.4 Comitetul se pronunță în favoarea creării euro-obligațiunilor, dat fiind că, pe lângă faptul că permit finanțarea marilor proiecte de infrastructură în scopul modernizării Europei, prin crearea de locuri de muncă și prin relansarea creșterii, așa cum ar fi posibil prin împrumuturile obligate, aceste euro-obligațiuni ar reduce costurile de refinanțare a țărilor din zona euro aflate în dificultate, conferind o dimensiune europeană pieței împrumuturilor de stat. Aceste

euro-obligațiuni ar fi un răspuns dat pieței, demonstrând, după crearea Fondului european de stabilitate financiară, solidaritatea internă a Uniunii Europene, aceasta din urmă dovedindu-și totodată angajamentul politic în favoarea Uniunii monetare și economice și a ireversibilității monedei euro.

4.2.4.1 Această practică, utilizată de trezoreria SUA și aprobată în 2009 de Parlamentul European și de FMI, ar permite – prin reducerea costurilor legate de prelucrarea debitelor – o mai mare marjă de manevră a statelor din zona euro aflate în dificultate, astfel încât să fie stimulată creșterea.

4.2.5 Statele membre al căror cont curent este excedentar și/sau a căror datorie publică este scăzută ar trebui să desfășoare o politică expansionistă pentru stimularea cererii. În general, aceste state nu procedează însă astfel, mai ales din teama de a fi penalizate de agențiile de rating. „Rolul acestora este esențial [...] și, prin urmare, nu pot fi lăsate nesupravegheate”⁽⁵⁾. „CESE este preocupat [...] de eșecul înființării unui organism european de evaluare a acesteia [datoriei publice]”⁽⁶⁾.

4.3 Creștere și fiscalitate

4.3.1 Dat fiind că impozitarea contribuie la buna funcționare a pieței interne, la competitivitate și la reducerea poverii suportate de finanțele publice, aceasta reprezintă un factor de favorizare a creșterii. Comitetul regretă că, în materie de consolidare bugetară, Comisia se concentrează aproape exclusiv asupra cheltuielilor, neglijând veniturile. Într-adevăr, în majoritatea cazurilor, acest lucru se face în detrimentul celor mai vulnerabili din punct de vedere social, frânând creșterea și slăbind cererea.

4.3.2 În conformitate cu tratatele europene, ar trebui consolidată coordonarea la nivel comunitar între politicile fiscale ale statelor membre, mai ales prin armonizarea bazei de impozitare și stabilirea unor praguri minime, în special în sectoarele unde baza de impozitare este cea mai mobilă pe plan internațional, acesta fiind cel mai mare risc de evaziune și de concurență fiscală între statele membre. Această coordonare la nivel european trebuie să urmărească îndeosebi protejarea și sporirea veniturilor fiscale⁽⁷⁾.

4.3.3 O mai bună cooperare administrativă reprezintă, de asemenea, una din premisele combaterii eficiente a fraudei fiscale. Crearea Eurofisc – ca rețea descentralizată, deschisă tuturor statelor membre, care urmărește o acțiune rapidă și specifică de combatere a fraudei în domeniul taxei pe valoarea adăugată – reprezintă un prim pas înainte⁽⁸⁾. În avizul său pe

⁽²⁾ Cf. avizul CESE privind Strategia de la Lisabona după 2010, JO C 128, 18.5.2010 p. 3.

⁽³⁾ Cf. punctul 5.5.1.

⁽⁴⁾ Cf. scrisoarea din 31 martie 2010 a președintelui CESE, adresată președintelui Comisiei.

⁽⁵⁾ Cf. avizul CESE privind agențiile de rating al creditelor, JO C 277, 17.11.2009, p. 117, pct. 1.1.

⁽⁶⁾ Cf. avizul CESE privind agențiile de rating de credit, JO C 54, 19.2.2011, p. 37, art. 1.4.

⁽⁷⁾ Ibidem, nota de subsol nr. 2.

⁽⁸⁾ Regulamentul (UE) nr. 904/2010 al Consiliului privind cooperarea administrativă și combaterea fraudei în domeniul taxei pe valoarea adăugată (reformare), JO L 268, 12.10.2010, p. 1.

această temă, CESE a subliniat necesitatea stabilirii unor legături și a unei cooperări cu celelalte organisme active în domeniul combaterii criminalității organizate și al spălării de bani ⁽⁹⁾.

4.3.4 Se cuvine ca presiunea fiscală să fie deplasată spre identificarea unor noi surse de venituri, precum taxele pe tranzacțiile financiare, taxarea energiei, impozitarea instituțiilor financiare, a emisiilor de CO₂ ⁽¹⁰⁾ (prin reorganizarea pieței de comercializare a cotelor de emisii). Acest tip de impozitare ar putea fi sursa unui „dublu dividend”: pe termen scurt și mediu, reducerea presiunii asupra bugetelor publice și, pe termen lung, încurajarea redirectionării resurselor către investiții durabile în economia reală în general și în tehnologiile și sectoarele ecologice în special ⁽¹¹⁾. De asemenea, ar putea fi o soluție în identificarea unor resurse proprii pentru bugetul Uniunii Europene ⁽¹²⁾.

4.4 Impozitarea sectorului financiar

4.4.1 În practică, impozitarea sectorului financiar poate spori stabilitatea și eficiența piețelor financiare, reducând volatilitatea acestora și efectele nefaste ale asumării excesive de riscuri ⁽¹³⁾. Prin urmare, pare rezonabilă instituirea unor taxe destinate internalizării costurilor externe generate de comportamentul acestui sector, în măsura în care contribuie la crearea unor condiții mai echitabile în procesul de dezvoltare și armonizare a pieței interne europene.

4.4.2 Impozitarea tranzacțiilor financiare

4.4.2.1 În avizul său privind *Raportul de Larosière* ⁽¹⁴⁾, CESE s-a declarat de acord cu principiul taxării tranzacțiilor financiare (TTF): „În opinia CESE, gândirea pe termen lung, în care primele nu se calculează pe baza speculațiilor, trebuie să înlocuiască gândirea pe termen scurt. În acest sens, CESE sprijină ideea unei impozitări a tranzacțiilor financiare”. „Al doilea obiectiv al taxei pe tranzacțiile financiare este de a colecta bani publici. Această nouă sursă de venituri ar putea fi utilizată pentru susținerea dezvoltării economice în țările în curs de dezvoltare, pentru finanțarea politicilor lor în domeniul schimbărilor climatice sau pentru **reducerea presiunii asupra bugetelor publice**. Cel de-al treilea element implică, de asemenea, că sectorul financiar va restitui subvențiile publice. Pe termen lung, aceste sume ar trebui să constituie o nouă sursă generală de venituri la bugetul public ⁽¹⁵⁾”. De asemenea, taxarea tranzacțiilor financiare are și efecte de pârgie pozitive, dat fiind că antrenează schimbări în comportamentul actorilor de pe piață.

⁽⁹⁾ Cf. avizul CESE privind propunerea de regulament al Consiliului privind cooperarea administrativă și combaterea fraudei în domeniul taxei pe valoarea adăugată (reformare), JO C 347, 18.12.2010, p. 74, pct. 1.10.

⁽¹⁰⁾ Ibidem, nota de subsol nr. 2.

⁽¹¹⁾ Ibidem, nota de subsol nr. 4.

⁽¹²⁾ „Revizuirea bugetului UE”, COM(2010) 700 final, 19.10.2010.

⁽¹³⁾ Cf. COM(2010) 549 final, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Impozitarea sectorului financiar.

⁽¹⁴⁾ Cf. avizul CESE privind raportul Grupului de Larosière, JO C 318, 23.12.2009, p.57.

⁽¹⁵⁾ Cf. avizul CESE privind taxa pe tranzacțiile financiare, JO C 44, 11.02.2011, p. 81, rezumat și concluzii, pct.1.10.

4.4.2.2 Trebuie menționat că, referitor la această temă, președintele Comisiei Europene a pledat, într-o declarație din 8 septembrie 2010, pentru principiul taxării tranzacțiilor financiare.

4.4.2.3 În continuarea luărilor sale de poziție anterioare, Comitetul consideră că UE și statele membre au nevoie în prezent de o TTF, pentru a colecta veniturile necesare reducerii dezechilibrelor bugetare, în vederea finanțării măsurilor de relansare, pentru stimularea creșterii și pentru a combate activitățile pur speculative.

4.4.3 Taxa pe tranzacțiile financiare

4.4.3.1 Taxarea tranzacțiilor financiare ⁽¹⁶⁾, în forma sa cea mai extinsă (metoda însumării) a fost concepută pentru grevarea tuturor beneficiilor și recompenselor activității antreprenoriale a instituțiilor financiare, indiferent de produsele pe care acestea le comercializează.

4.4.3.2 Aceasta ar putea fi considerată un fel de taxă pe valoarea adăugată, generată de întreprinderile din sectorul financiar, care ar putea contribui la îmbunătățirea contribuției fiscale – în prezent modestă – din acest sector, cauzată de scutirea de TVA de care se bucură multe din operațiile sale.

4.4.3.3 Veniturile generate la scară europeană ar putea fi alocate însănătoșirii bugetare a statelor membre.

4.4.4 Cu încuviințarea Comitetului, Comisia Europeană preconizează elaborarea unei analize de impact, pentru a defini structura potențială și modalitățile de aplicare a acestor taxe și evaluarea gamei de reforme din sectorul financiar care se referă la schemele de garantare a depozitelor, la noile cerințe de capital și de lichidități etc. Pe această bază, trebuie găsit echilibrul just între, pe de o parte, obiectivul combaterii dezechilibrelor bugetare și, pe de altă parte, cel de protejare a capacității sectorului bancar de a acorda împrumuturi și de a contribui la creșterea economică și la crearea de locuri de muncă. În orice caz, nu trebuie luată nicio decizie privind această taxă fără a se cunoaște rezultatele analizei.

5. Configurarea creșterii de mâine

5.1 Europa se confruntă cu amenințări considerabile, precum:

— o lume dominată de imperative financiare, care eludează controlul politic democratic, deconectată în parte de economia reală, și care favorizează investițiile pe termen scurt ce riscă să încetinească progresul tehnic. Abandonarea investițiilor reale în favoarea plasamentelor financiare frânează de asemenea progresul creării de locuri de muncă, de venituri, al cererii și al bugetelor publice;

⁽¹⁶⁾ Această propunere vine din partea Fondului Monetar Internațional.

— dislocarea modelelor sociale existente, combinată cu riscurile unei înțelegeri în doi (pe de o parte, Statele Unite și, pe de altă parte, marile țări emergente), din care Europa ar fi exclusă, și cu subminarea pieței muncii. Pentru a face față mizelor actuale, trebuie identificate axele politice care configurează creșterea de mâine.

5.2 Pentru a reveni la o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, Uniunea a elaborat Strategia Europa 2020. Bazată pe îmbunătățirea coordonării politicilor economice, noua strategie urmărește eliminarea principalelor obstacole din calea creșterii la nivelul UE, inclusiv a celor care se referă la funcționarea pieței interne și la infrastructură, precum și la necesitatea unei politici energetice comune și a unei noi politici industriale ambițioase. Consiliul European a insistat asupra faptului că toate politicile comune, inclusiv politica agricolă comună și politica de coeziune, vor trebui să sprijine această strategie și că aceasta va cuprinde o puternică dimensiune externă⁽¹⁷⁾.

5.3 CESE a creat un comitet director care colaborează strâns cu secțiunile specializate, cu CCMI, cu CES naționale și cu observatoarele în vederea implementării strategiei și în special a celor șapte *inițiative emblematice* care urmăresc stimularea progreselor în ceea ce privește creșterea și ocuparea forței de muncă. În acest context, Comitetul va elabora avize privind inițiativele emblematice, pentru realizarea celor cinci obiective ale strategiei. Este necesară o reflecție profundă privind **sectoarele, actorii și acțiunile** prioritare, astfel încât să fie identificat modul de implementare a acestei noi strategii.

5.4 **Sectoarele prioritare.** În cele ce urmează, sunt enumerate – într-o listă care nu este exhaustivă – anumite sectoare care reprezintă, în unele cazuri, motoare de creștere sau care, în alte cazuri, au cel mai adesea potențial în acest sens datorită valorii lor adăugate sau tehnologiei de vârf. Afirmăția este, desigur, valabilă atât pentru industrie, cât și pentru servicii:

— energia fără emisii de CO₂, transporturile și construcțiile ecologice, domeniul creatoare de *locuri de muncă ecologice*⁽¹⁸⁾;

— economia „vârstei a treia” (*silver economy*): bioingineria din sectorul medical, științele vieții etc.⁽¹⁹⁾;

— biotehnologia⁽²⁰⁾;

⁽¹⁷⁾ Cf. Concluziile Consiliului European din 25 și 26 martie 2010 și Concluziile Consiliului European din 17 iunie 2010.

⁽¹⁸⁾ Cf. avizul CESE privind promovarea locurilor de muncă ecologice și durabile în cadrul pachetului energie/climă al UE, JO C 44, 11.2.2011, p. 110.

⁽¹⁹⁾ Cf. avizul CESE pe tema „Științele vieții și biotehnologia – O strategie pentru Europa: Raport privind progresele și orientări pentru viitor”, JO C 234, 30.9.2003, p. 13.

⁽²⁰⁾ Cf. avizul CESE privind comunicarea Comisiei referitoare la științele vieții și la biotehnologie (document consultativ), JO C 94, 18.4.2002, p.23.

— societatea digitală, nanotehnologiile⁽²¹⁾, robotica, etc.

— agronomia și hidraulica, pentru a răspunde reducerii terenurilor arabile, regândirii proceselor de fabricare (astfel încât să consume mai puține materii prime), procesării pământurilor rare, etc.;

— identificarea în toate sectoarele industriale a unor procese și moduri de dezvoltare care implică emisii reduse de CO₂, elaborarea unei noi politici industriale

— etc.

5.4.1 De asemenea, educația trebuie să fie un sector prioritar care să le sprijine pe toate celelalte și un element indispensabil al creșterii, dat fiind că favorizează formarea unui capital uman vital pentru dezvoltarea sa. Din acest punct de vedere, ar trebui să se garanteze adecvarea calificărilor la nevoile pieței forței de muncă.

5.5 Acțiuni prioritare în vederea creșterii

5.5.1 Consolidarea pieței unice europene trebuie să constituie o prioritate a Uniunii Europene, în cadrul Strategiei Europa 2020. CESE consideră că doar astfel va fi posibil să se înregistreze progrese considerabile în termeni de creștere economică puternică, constantă și mai echitabilă în dezvoltarea statelor membre.

5.5.2 Punerea în aplicare a unei politici industriale eficiente

5.5.2.1 Termenul de *politică industrială* a suferit schimbări semantice considerabile de-a lungul anilor. Prin urmare, este important să fie identificate principiile care permit definirea acesteia în mod precis și adaptat momentului actual.

— Mai întâi ar trebui precizate sectoarele prioritare⁽²²⁾. Apoi va trebui desigur ca modurile de acțiune să fie foarte diversificate. În anumite cazuri, ca de exemplu energia, va fi vorba de mari proiecte europene. În alte cazuri, de finanțări de capital. Sau, în cazul întreprinderilor aflate la început de drum sau al celor aflate în plină dezvoltare, va fi nevoie de încurajarea creării unor noi tehnologii. În orice caz, politica industrială va trebui concepută având în vedere atât obiectivul pieței interne, cât și exporturile.

— În sfârșit, constrângerea cea mai importantă va fi găsirea fondurilor necesare finanțării acestei politici industriale și a creșterii pe termen lung care ar decurge de aici, într-o perioadă de ajustări bugetare. Una dintre părghii ar consta în orientarea masivă a economisirii în Europa către investiții productive pe termen lung⁽²³⁾, care să fie rentabile din punct de vedere economic și social, cu alte cuvinte să aibă un potențial semnificativ de creare de locuri de muncă. În acest caz ar putea interveni o problemă și anume o puternică aversiune la risc. Aceasta ar putea fi depășită prin

⁽²¹⁾ Cf. avizul CESE pe tema „Nanoștiințele și nanotehnologiile: un plan de acțiune pentru Europa 2005-2009”, JO C 185, 8.8.2006, p. 1.

⁽²²⁾ Cf. pct. 5.4.

⁽²³⁾ Cf. pct. 4.2.3.

utilizarea unor mecanisme de partajare a riscului între autoritățile publice și investitorii privați, astfel încât primele să suporte riscul major pe termen lung, într-un mod analog cu reasiguratorii. Altă abordare posibilă este de a institui o emisiune majoră de obligațiuni europene ⁽²⁴⁾.

5.5.2.2 Dezvoltarea unui sistem productiv echilibrat și solid presupune însă desfășurarea a două politici majore: politica fiscală și cea a ocupării forței de muncă. Politica fiscală este menționată la punctul 4.3.1, iar în ce privește ocuparea forței de muncă, constrângerea majoră va consta în activarea potențialului de participare la piața muncii și, prin urmare, integrarea pe scară largă și a tinerilor și persoanelor vârstnice. De asemenea, va trebui propusă o ofertă extinsă de servicii de înaltă calitate de îngrijire și supraveghere a copiilor, pentru a-i ajuta pe părinți în activitatea lor profesională ⁽²⁵⁾.

5.5.3 Pentru un *Small Business Act* european

5.5.3.1 Această propunere, avansată în repetate rânduri și niciodată transpusă pe deplin în fapte, este totuși necesară. De exemplu, SBA în variantă americană reprezintă un instrument foarte eficient ce permite atât finanțarea inovării, cât și investiții tradiționale și rezervarea unei părți din piața achizițiilor publice pentru IMM-uri, avându-se în vedere atât întreprinderile noi, cât și cele cu creștere rapidă. Ca și omologul său, SBA în variantă europeană trebuie să utilizeze un larg spectru de instrumente pentru achizițiile publice și pentru finanțare. Ca atare, CESE propune un SBAE ambițios ⁽²⁶⁾.

5.5.4 Pentru o politică de educație, de cercetare-dezvoltare și de inovare

5.5.4.1 Pe această temă, pot fi citate numeroase avize elaborate de CESE ⁽²⁷⁾, care a subliniat în esență, în mod constant, că cercetarea-dezvoltare și inovarea reprezintă activități centrale care vor stabili în viitor locul Europei în lume în ceea ce privește prioritățile și mijloacele pe care aceasta dorește să le aloce acestor domenii.

5.5.4.2 În aceasta perioadă de constrângeri bugetare, UE și statele membre trebuie să continue să investească în educație, cercetare-dezvoltare și inovare. Aceste investiții nu trebuie doar să fie protejate de constrângerile bugetare, ci chiar intensificate ⁽²⁸⁾. A nu adopta această atitudine ar însemna

inevitabil sărăcirea UE, ceea ce ar duce la pierderea locurilor de muncă și la degradarea condițiilor de viață ale cetățenilor.

5.5.4.3 Uniunea ar trebui să procedeze astfel încât legislația fiscală să fie mai bine adaptată obiectivului de instituire a unor măsuri de încurajare a industriei să investească mai mult în cercetare-dezvoltare ⁽²⁹⁾. Această adaptare ar trebui, mai ales în primii ani de activitate, să permită sprijinirea dezvoltării IMM-urilor, în special a celor în care componenta cercetare-dezvoltare este importantă. Dat fiind rolul strategic pe care IMM-urile îl îndeplinesc în economia europeană, CESE preconizează ca fiecare stat membru să utilizeze un mix optim de stimulente fiscale posibile, astfel încât să faciliteze supraviețuirea și dezvoltarea IMM-urilor în cadrul economiei naționale ⁽³⁰⁾. În același timp, ar trebui de asemenea promovate sau accelerate proiectele comune între instituțiile de cercetare și IMM-uri, de exemplu sub egida agențiilor publice de cercetare (naționale sau europene), în vederea sprijinirii cooperării dintre acești actori.

5.5.4.4 Pentru ca cercetarea-dezvoltarea să fie eficientă, cercetătorii și inovatorii trebuie să fie în măsură să lucreze și să coopereze pe întreg teritoriul UE la fel de ușor ca în interiorul granițelor naționale. În acest scop, Spațiul european de cercetare ⁽³¹⁾, care trebuie să devină realitate în următorii patru ani, va trebui să asigure structurile necesare pentru o veritabilă circulație liberă a cunoașterii, care reprezintă valoarea adăugată cea mai relevantă pe care Uniunea o aduce sectoarelor de cercetare de la nivel național.

5.5.4.5 Pe de altă parte, numeroase obstacole trebuie reduse sau eliminate: accesul la finanțare trebuie ameliorat, în special pentru IMM-uri, costurile legate de drepturile de proprietate intelectuală trebuie să fie abordabile iar obiectivele mai ambițioase, impunându-se adoptarea unei abordări strategice a utilizării bugetelor importante alocate contractelor de achiziții publice. În perioada imediat următoare, trebuie să se ajungă foarte urgent la un acord privit brevetul european. Punerea în aplicare a unei cooperări consolidate pe această temă ar putea reprezenta o soluție provizorie.

5.5.4.6 Strategia de la Lisabona preconiza ca UE să aloce 3 % din PIB pentru cercetare-dezvoltare, două treimi din aceste sume trebuind să provină din sectorul privat. Această țintă rămâne una îndepărtată, însă atingerea ei este în continuare extrem de importantă, pentru că ar permite crearea a 3,7 milioane de locuri de muncă până în 2020 și creșterea PIB-ului cu aproape 800 de miliarde EUR pe an până în 2027 ⁽³²⁾. Mai mult ca niciodată, acest obiectiv trebuie să rămână o prioritate a Uniunii

⁽²⁴⁾ Ibidem, nota de subsol nr. 19.

⁽²⁵⁾ Cf. avizul CESE privind comunicarea Comisiei „Analiza anuală a creșterii: formularea răspunsului cuprinzător al UE la criză”, JO C 132 du 3.05.2011, p. 26, pct.4.2.

⁽²⁶⁾ Cf. avizul CESE „Gândiți mai întâi la scară mică”: Prioritate pentru IMM-uri. Un „Small Business Act” pentru Europa, JO C 182, 4.8.2009, p. 30.

⁽²⁷⁾ În special avizele privind cel de-al șaptelea Program-cadru de cercetare-dezvoltare, mai ales avizul privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui program-cadru pentru concurență și inovare (2007-2013), JO C 65, 17.3.2006, p. 22.

⁽²⁸⁾ Inițiativă emblematică a Strategiei Europa 2020 - O Uniune a inovării, COM(2010) 546 final, 6.10.2010.

⁽²⁹⁾ Cf. Avizul CESE privind Comunicarea Comisiei către Consiliul, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European „Spre o utilizare mai eficientă a stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare”, JO C 10, 15.1.2008 p. 83.

⁽³⁰⁾ Cf. avizul CESE privind deblocarea și consolidarea potențialului european de cercetare, dezvoltare și inovare, JO C 325, 30.12.2006, pct. 3.5.

⁽³¹⁾ Cf. avizul CESE pe tema „Cercetătorii în spațiul european de cercetare: o profesie, mai multe posibilități de carieră”, JO C 110, 30.4.2004 p. 3 și avizul CESE privind „Cartea verde – Spațiul european de cercetare: perspective noi”, JO C 44, 16.2.2008, p. 1.

⁽³²⁾ P. Zagamé (2010), *The cost of a non-innovative Europe* (Costul unei Europe neinovatoare).

5.5.4.7 În sfârșit, înființarea polilor de competitivitate a constituit o inițiativă foarte pozitivă în mai multe țări europene. Pentru ca ele să capete o amploare mai mare, mai multe resurse și un rol mai important, cea mai bună cale pentru îmbunătățirea raportului între cercetare și inovare ar reprezenta o crearea unei rețele europene, dat fiind că toate părțile interesate ar fi asociate în guvernanță.

6. Societatea civilă

6.1 Trebuie subliniat că, mai ales din cauza numeroaselor consecințe pe care ajustările bugetare și identificarea căilor de

creștere le au asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor, dialogul social și cel civil trebuie să fie exemplare, atât la nivelul statelor membre, cât și la cel al Uniunii Europene.

6.2 Societatea civilă – în special CES naționale sau organele similare – trebuie să fie consultată și asociată înainte de luarea deciziilor. Trebuie să existe un grad ridicat de parteneriat social, pentru că opțiunile viabile și reușite pe termen mediu și lung în ceea ce privește o temă atât de sensibilă sunt condiționate de acceptarea reformelor de către cetățeni.

Bruxelles, 15 iunie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON
